

LIETUVOS BANKO

**TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

SPRENDIMAS

DĖL X. X. IR AB „LIETUVOS DRAUDIMAS“ GINČO NAGRINĖJIMO

2021 m. lapkričio 3 d. Nr. 429-399
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėjas) atstovės advokatės Y. Y. (toliau – pareiškėjo atstovė) pateiktą kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjo ir AB „Lietuvos draudimas“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2021 m. balandžio 14 d. eismo įvykio metu buvo apgadintas pareiškėjui priklausantis automobilis „Lexus RX450H“, valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Automobilis).

2021 m. balandžio 14 d. pareiškėjas kreipėsi į draudiką, kuris eismo įvykio metu transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomuoju draudimu buvo apdraudęs už eismo įvykį atsakingo automobilio valdytojo civilinę atsakomybę, ir pranešė apie įvykusį eismo įvykį bei Automobiliui padarytą žalą. Registruojant žalą buvo sutarta, kad pareiškėjas atsiųs draudikui Automobiliui padarytų apgadinimų nuotraukas.

2021 m. balandžio 18 d. pareiškėjas naudodamasis savitarnos svetaine *savasld.lt* pateikė draudikui Automobiliui padarytų apgadinimų nuotraukas.

2021 m. balandžio 20 d. pareiškėjui paprašius apskaičiuoti draudimo išmoką, įvertinę užfiksuotus defektus ir teorinius jų remonto darbus, draudiko darbuotojai, naudodami specialią programą *Audatex*, sudarė preliminarą sąmatą, kurioje nustatė vidutinę Automobilio remonto kainą – 3124,51 Eur, ir išsiuntė pareiškėjui draudimo išmokos pasiūlymą naudodamiesi savitarnos svetaine *savasld.lt*.

2021 m. balandžio 22 d. pareiškėjas pateikė draudikui UAB „Nepriklausomas vertinimas“ parengtą vertinimo ataskaitą Nr. (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Vertinimo ataskaita), kartu pateikė ir reikalavimą išmokėti draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal Vertinimo ataskaitą, – 7 730 Eur (su PVM).

2021 m. balandžio 26 d. įvertinus pareiškėjo pateiktą Vertinimo ataskaitą, draudikui kilo abejonių dėl apskaičiuotos žalos dydžio pagrįstumo, todėl draudikas 2021 m. balandžio 27 d. kreipėsi į UAB „Nepriklausomas vertinimas“, prašydamas pateikti skaitmenines nepriklausomo turto vertintojo darytas Automobilio žalos nuotraukas ir paaiškinti viso Automobilio variklio skyriaus laidyno keitimo pagrįstumą.

2021 m. balandžio 28 d. UAB „Nepriklausomas vertinimas“ pateikė draudikui Automobilio nuotraukas ir papildomas laido jungties nuotraukas su pažeistomis laidyno gijomis.

Siekdamas įvertinti pareiškėjo Automobiliui padarytą žalą, draudikas atliko rinkos tyrimą ir 2021 m. gegužės 6 d. gavo tris skirtingų remonto įmonių pasiūlymus suremontuoti apgadintą Automobilį: UAB „Meistras“ pateiktame pasiūlyme nurodyta Automobilio remonto kaina – 5 123,06 Eur, UAB „Akstė servisas“ – 5 561,82 Eur, UAB „Automobilių dažymo sistemos“ – 5 325,57 Eur¹.

2021 m. gegužės 7 d. pranešimu apie žalos atlyginimą draudikas informavo pareiškėją apie priimtą sprendimą pagal atliktą rinkos tyrimą (t. y. pagal remonto įmonių komercinius pasiūlymus, išvedus jų aritmetinį vidurkį) išmokėti pareiškėjui 5 336,82 Eur draudimo išmoką už 2021 m. balandžio 14 d. eismo įvykio metu apgadintą Automobilį.

2021 m. gegužės 11 d. pareiškėjas, nesutikdamas su draudiko sprendimu atsisakyti mokėti didesnę draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal UAB „Nepriklausomas vertinimas“ parengtą Vertinimo ataskaitą, bei atlyginti išlaidas už nepriklausomo turto vertintojo paslaugas,

¹ Remonto įmonių pasiūlymai nurodyti be PVM.

pateikė draudikui pretenziją.

2021 m. gegužės 18 d. raštu draudikas informavo pareiškėją nesutinkantis tenkinti pareiškėjo pretenzijos bei joje nurodyto reikalavimo.

Pareiškėjas nesutinka su draudiko apskaičiuotos žalos dydžiu. Pareiškėjo atstovė kreipimesi Lietuvos bankui nurodo, kad draudiko atsisakymas mokėti draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal UAB „Nepriklausomas vertinimas“ parengtą Vertinimo ataskaitą, bei atlyginti nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidas yra visiškai nepagrįstas ir pažeidžiantis pareiškėjo interesus. Kreipimesi pažymima, kad draudikas, priimdamas sprendimą išmokėti 5 336,82 Eur draudimo išmoką, vadovavosi automobilių remonto įmonių komerciniais pasiūlymais suremontuoti Automobilį ir juose nurodyta remonto darbų kaina, nors nė vienas iš nurodytų autoservisų realiai nebuvo apžiūrėjęs Automobilio. Pareiškėjo atstovė mano, kad, neapžiūrėjus Automobilio, nebuvo galima nustatyti visų reikalingų keisti dalių ir (ar) reikalingų atlikti remonto darbų. Kreipimesi nurodoma, kad UAB „Nepriklausomas vertinimas“ turto vertintojo asistentas buvo atvykęs į pareiškėjo namus apžiūrėti eismo įvykio metu apgadinto Automobilio, nustatė visas eismo įvykio metu pažeistas Automobilio dalis, reikiamus atlikti remonto darbus ir pateikė išvadą, kad Automobilio remontas kainuos 7 730 Eur su PVM. Pareiškėjo atstovė taip pat teigia, kad draudikas, atsisakydamas tenkinti pareiškėjo pretenziją, nepateikė jokių įrodymų, kad komercinius pasiūlymus pateikę asmenys turi reikiamą kvalifikaciją įvertinti Automobiliumi padarytą žalą, be to, pareiškėjas yra įsitikinęs, kad į šiuos komercinius pasiūlymus nebuvo įtraukti visi reikalingi darbai, nes to nebuvo įmanoma padaryti realiai neapžiūrėjus Automobilio.

Pareiškėjo atstovės manymu, draudiko teiginiai, kad Vertinimo ataskaitoje nurodytos detalių ir darbų kainos neatitinka rinkoje vyraujančių detalių kainų, nes yra akivaizdžiai per didelės, yra nepagrįsti jokiais įrodymais, kaip ir niekuo nepagrįsti yra ir draudiko teiginiai, kad Automobilį galima suremontuoti pakeičiant tik vieną jungtį, o ne visą variklio laidyną. Pareiškėjo atstovės vertinimu, jei kvalifikuotas savo srities specialistas (šiuo atveju – nepriklausomas turto vertintojas) nurodė, kad Automobilio remontas kainuos tam tikrą sumą ar kad yra būtina keisti visą variklio laidyną, norint atkurti Automobilį į buvusią padėtį, vadinasi, taip ir yra, ir pareiškėjas neturi pagrindo abejoti kvalifikuoto specialisto išvadomis. Pareiškėjo atstovė kaip klaidingus vertina draudiko teiginius, kad pareiškėjas pats išardė variklio laidyną: pareiškėjas neturėjo jokio tikslo dar labiau gadinti savo Automobilio, o aplinkybė, kad šio defekto nesimatė pareiškėjo padarytose ir draudikui atsiųstose nuotraukose, yra, pareiškėjo atstovės vertinimu, logiškai paaiškinama, nes pareiškėjas nėra ekspertas ar mechanikas, todėl, draudikui paprašius padaryti apgadinto Automobilio nuotraukas, pareiškėjas jį nufotografavo taip, kaip suprato, kad tą reikia padaryti. UAB „Nepriklausomas vertinimas“ ekspertas, būdamas savo srities profesionalas ir suprasdamas, kokie defektai Automobiliumi buvo padaryti, nufotografavo visus Automobilio defektus ir juos aprašė Vertinimo ataskaitoje Pareiškėjo atstovė taip pat mano, kad draudimo išmokos mokėjimas, išskaičiavus PVM sumą, yra nepagrįstas ir prieštarauja kasacinio teismo praktikai, todėl ši suma turėtų būti įtraukta į mokėtiną draudimo išmoką.

Pasisakydama dėl draudiko atsisakymo kompensuoti pareiškėjui nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidas, pareiškėjo atstovė nurodė, kad pareiškėjas, remiantis transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo klausimus reglamentuojančių teisės aktų nuostatomis, turėjo teisę samdyti nepriklausomą turto vertintoją, kad būtų įvertinta per eismo įvykį Automobiliumi padaryta žala, nes draudikas nevykdė jam pagal įstatymą tenkančios pareigos atsiųsti ekspertą žalai įvertinti. Vadovaudamasi kreipimesi dėstomomis aplinkybėmis, pareiškėjo atstovė mano, kad draudiko atsisakymas kompensuoti pareiškėjo patirtas nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidas yra visiškai nepagrįstas ir prieštaraujantis teisiniam reglamentavimui.

Kreipimesi prašoma rekomenduoti draudikui papildomai išmokėti pareiškėjui 2 393,18 Eur, kad būtų atlyginta Automobiliumi padaryta žala, taip pat kompensuoti pareiškėjo išlaidas už Vertinimo ataskaitos rengimą, t. y. 250 Eur, ir 300 Eur išlaidų už advokato paslaugas.

Draudikas nesutinka tenkinti pareiškėjo reikalavimo. Atsiliepime nurodoma, kad tais atvejais, kai transporto priemonė po eismo įvykio faktiškai nėra remontuojama autoservise (dėl to ginčo nėra), draudikas, remdamasis teisės aktų reikalavimais, žalos dydį iš esmės nustato teorinių skaičiavimų būdu, įvertindamas turto sugadinimo (sunaikinimo) laipsnį, keičiamų detalių kiekį bei reikalingų darbų mastą. Be to, pagal teisės aktų nuostatas, draudiko teigimu, žalos dydis tokiais atvejais apskaičiuojamas nustatant būtinas turto remonto išlaidas (be PVM), kurių reikia atkurti sugadintą turtą ar jo detalių ir (ar) dalių rinkos vertę iki eismo įvykio, pagal vidutinius darbų ir keičiamų detalių ir (ar) dalių įkainius, atitinkančius technologijos lygį,

vadovaujantis rekomenduojamais laiko normatyvais. Draudikas pažymi, kad jo naudojamoje *Audatex* programoje, kuri nuolat atnaujinama, pateikiami vidutiniai rinkos detalių ir darbų įkainiai.

Draudiko vertinimu, pareiškėjo pateikta nepriklausomų turto vertintojų parengta Vertinimo ataskaita neturi didesnės išankstinės įrodomosios galios ir yra lygiavertis duomuo, vertinant padarytą žalą bei apskaičiuojant nuostolio dydį. Draudikas nurodo, kad, gavęs Vertinimo ataskaitą, su ja susipažino, tačiau nustatė, kad ji parengta nesiremiant teisės aktuose įtvirtintais žalos nustatymo principais: draudiko vertinimu, Vertinimo ataskaitoje pateiktos dalių kainos neatitinka rinkoje vyraujančių vidutinių dalių kainų. Draudiko manymu, taip pat nėra pagrįstas viso variklio skyriaus laidyno keitimas, kai galima pakeisti tik jungtį. Faktą, kad galima keisti tik jungtį, draudiko teigimu, įrodo 3 autoservisų pasiūlymai, kuriuose, kaip reikalingi atlikti darbai, įvardytas tik jungties keitimas. Specialistai, rengdami sąmatas, įvertina, ar galės pakeisti vieną ar kitą detalę, ar reikalingas viso laidyno, ar tik jungties keitimas. Draudikas teigia, kad laidyno sugadinimai buvo užfiksuoti tik vėliau, pačiam pareiškėjui šiuos laidus išardžius, todėl nepagrįsta būtų teigti, kad nepriklausomas turto vertintojas įvardijo viso variklio laidyno keitimo būtinybę dėl tos priežasties, kad nėra galimybės pakeisti tik jo jungtį. Atsižvelgdamas į tai, draudikas nesutinka į nuostolių sumą įtraukti žalos dalies, kuri, jo manymu, atsirado dėl paties pareiškėjo ar jo atstovų veiksmų – ardant Automobilį laidyno gijos buvo sugadintos.

Draudikas, pažymi, kad, norėdamas tiksliai ir nešališkai nustatyti žalos dydį, kreipėsi į turinčius teisę remontuoti automobilius autoservisus, kad būtų atliktas rinkos tyrimas ir būtų gauti realūs, objektyvūs komerciniai Automobilio remonto pasiūlymai. Surinkęs visą žalos administravimo medžiagą ir nustatęs tikslus Automobilio sugadinimus, draudikas nurodo išsiuntęs trims automobilių remonto įmonėms paklausimus su prašymu įvertinti sugadinimus ir sudaryti tikslią Automobilio remonto sąmatą. Gavęs trijų autoservisų komercinius pasiūlymus ir pagal juos išvedęs aritmetinį vidurkį, draudikas nurodo taip nustatęs pareiškėjo Automobilii eismo įvykio metu padarytos žalos dydį (5 336,82 Eur), tokio dydžio draudimo išmoką 2021 m. gegužės 8 d. pareiškėjui ir išmokėjo.

Atsikirtimuose į pareiškėjo atstovės kreipimesi nurodytus teiginius draudikas papildomai nurodo, kad visos trys komercinius pasiūliusios pateikusios įmonės yra realios ir ilgą laiką sėkmingai vykdančios veiklą, todėl išvados, kad specialistai, sudarinėjantys sąmatas, neturi tam reikiamos kvalifikacijos ar kad remonto įmonių komerciniuose pasiūlymuose nurodytos detalių ir darbų kainos neatitinka rinkos kainų, yra niekuo nepagrįstos. Atsižvelgdamas į pareiškėjo atstovės teiginį, kad automobilių remonto įmonių pateiktais pasiūlymais negalima remtis, nes jie parengti neapžiūrėjus minėto automobilio, draudikas pažymi, kad automobilio defektams įvertinti paprastai pakanka automobilio apžiūros duomenų, t. y. sugadinimų nuotraukų. Be to, nėra ginčo dėl remonto masto, taigi, nėra ginčo, kad kažkokie sugadinimai iš pradžių nebuvo nufotografuoti ir dėl to nebuvo įtraukti į draudiko skaičiavimus. Į autoservisų skaičiavimus yra įtrauktos visos nepriklausomo turto vertintojo nurodytos remontuotinos arba keistinos detalės, išskyrus laidyną. Pareiškėjas, prašydamas priimti jam palankų sprendimą, draudiko teigimu, net nenurodo, kokia reikalaujamos sumos dalis susidaro dėl tariamai neįtrauktų detalių, kokia dėl tariamai netinkamai parinktų įkainių, kokia dėl laidyno ir (ar) jo dalies keitimo, todėl akivaizdu, kad pats faktas, jog Automobilis buvo apžiūretas iš nuotraukų, šiuo atveju nieko nekeičia. Draudikas, be kita ko, pažymi, kad jei pareiškėjas transporto priemonę suremontuotų ir pateiktų tai patvirtinančius dokumentus, draudikas atlygintų realias pareiškėjo patirtas išlaidas, tačiau pareiškėjas pasirinko draudimo išmokos apskaičiavimo būdą pagal teorinę sąmatą, todėl draudikas ėmėsi visų priemonių, kad būtų nustatytas realus ir tikslus pareiškėjo patirtas nuostolis.

Atsiliepime papildomai pažymima, kad draudikas, atsižvelgdamas į Lietuvos banko formuojamą praktiką, nagrinėjant iš esmės analogiškus ginčus, priėmė sprendimą atlyginti pusę pareiškėjo patirtų nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidų, t. y. 125 Eur, tačiau kartu mano, kad pareiškėjo Automobilii padarytos žalos dydis apskaičiuotas tinkamai ir pagal teisės aktų reikalavimus, todėl pareiškėjo deklaratyvūs teiginiai dėl draudimo išmokos dydžio nepagrįstumo nesudaro pagrindo keisti draudiko priimto sprendimo. Remdamasis tuo, draudikas prašo atmesti pareiškėjo kreipimesi keliamus reikalavimus kaip nepagrįstus.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi,

ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Įvertinus ginčo šalių paaiškinimus ir juos pagrindžiančius duomenis nustatyta, kad šalių ginčas kilo dėl draudimo išmokos, atlyginančios 2021 m. balandžio 14 d. eismo įvykio metu pareiškėjo turtui (Automobiliui) padarytą žalą, dydžio. Draudikas išmokėjo 5 336,82 Eur draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal trijų remonto įmonių nustatytų remonto kainų vidurkį, tačiau, pareiškėjo vertinimu, jam turėtų būti išmokėta papildoma 2 393,18 Eur draudimo išmoka, apskaičiuota pagal Vertinimo ataskaitoje nurodytas Automobilio remontui reikalingas išlaidas, taip pat atlygintos nepriklausomo turto vertintojo samdymo² ir atstovavimo išlaidos.

Dėl draudiko apskaičiuotos draudimo išmokos dydžio pagrįstumo

Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomasis draudimas reguliuojamas Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (toliau – TPVCPDĮ) ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 patvirtintų Eismo įvykio metu padarytos žalos administravimo ir draudimo išmokos mokėjimo taisyklių (toliau – Taisyklės) ir kt.) nuostatomis. TPVCPDĮ 2 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad draudžiamasis eismo įvykis – eismo įvykis, kuriam įvykus pagal šį įstatymą turi būti išmokama draudimo išmoka, kuri 2 straipsnio 2 dalyje apibrėžiama kaip draudiko ar Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuro (toliau – Biuras) mokama nukentėjusiam trečiajam asmeniui pinigų suma arba kita sutarta išmokos mokėjimo forma, skirta žalai asmeniui, turtui ir (ar) neturtinei žalai atlyginti. Pagal TPVCPDĮ 2 straipsnio 5 dalį, eismo įvykio žala laikoma per eismo įvykį padaryta žala nukentėjusio trečiojo asmens turtui, nukentėjusiam trečiajam asmeniui ir (ar) neturtinė žala arba žala, kuri atsirado vėliau kaip eismo įvykio padarinys, o pagal 2 straipsnio 23 dalį, žala nukentėjusio asmens turtui – nukentėjusio trečiojo asmens turtui padaryta žala, kurios dydis nustatomas įstatymų nustatyta tvarka.

Tarp šalių nėra ginčo dėl to, ar 2021 m. balandžio 14 d. įvykis yra draudžiamasis, taip pat nėra ginčo dėl to, ar Automobilio remontas po eismo įvykio yra ekonomiškai tikslingas. Draudikas pripažino esantis atsakingas už eismo įvykio kaltininko pareiškėjui padarytą žalą ir, kaip konstatuota pirmiau, atlikęs įvykio aplinkybių tyrimą, priėmė sprendimą išmokėti pareiškėjui 5 336,82 Eur draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal trijų remonto bendrovių apskaičiuotų remonto kainų vidurkį, tačiau pareiškėjas savo ruožtu reikalauja, kad išmoka būtų apskaičiuota pagal Vertinimo ataskaitoje pateiktus skaičiavimus, todėl pareiškėjui turėtų būti išmokėta papildoma 2 393,18 Eur draudimo išmoka.

Taisyklių 6 punkte įtvirtinta, kad per eismo įvykį padarytos žalos dydis ir nukentėjusiems tretiesiems asmenims mokėtinos draudimo išmokos dydis nustatomas, vadovaujantis Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, TPVCPDĮ, kitų teisės aktų nuostatomis ir atsižvelgiant į eismo įvykio dalyvių kaltės laipsnį dėl eismo įvykio, draudimo įmonės, apdraudusios atsakingo už padarytą žalą asmens civilinę atsakomybę, ar Biuro įgaliotų asmenų (paskirtų ekspertų) ataskaitas ar išvadas dėl žalos, nukentėjusio trečiojo asmens, apdraustojo pateiktus dokumentus dėl žalos, eismo įvykio aplinkybių ir eismo įvykio dalyvių atsakomybės, kitų šiose Taisyklėse nurodytų asmenų pateiktus dokumentus, leidžiančius nustatyti eismo įvykio aplinkybes ir padarytos žalos dydį.

TPVCPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta žalos dydžio nustatymo taisyklė: turtui padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas, o TPVCPDĮ 17 straipsnyje nurodytais atvejais – Biuras, vadovaudamasis įgaliotų asmenų ir (ar) turto vertintojų ataskaitomis ir dokumentais, įrodančiais padarytos žalos aplinkybes, faktą ir dydį. Šią nuostatą atkartoja ir Taisyklių 13 punktas. Pagal Taisyklių 15 punktą, žalos dėl turto sugadinimo, kai jį remontuoti ekonomiškai tikslinga, atlyginimo dydis nustatomas pagal turėtas remonto išlaidas, būtinas atkurti sugadintą turtą ar jo detalių ir (ar) dalių rinkos vertę iki eismo įvykio. Jeigu nukentėjęs trečiasis asmuo turto neremontuoja, atlyginamos apskaičiuotos turto remonto išlaidos (be PVM), būtinos sugadintam turtui ar jo detalių ir (ar) dalių rinkos vertei atkurti iki eismo įvykio. Būtinas remonto išlaidas sudaro remonto darbų vertė, dažymo darbų vertė, keičiamų dalių vertė (nuvertinant dalis dėl nusidėvėjimo), dažymo medžiagų vertė ir papildomos išlaidos (transportavimo, saugojimo, techninės ekspertizės ir kitos išlaidos). Būtinos remonto išlaidos apskaičiuojamos pagal vidutinius darbų ir keičiamų detalių ir (ar) dalių įkainius, atitinkančius

² Pradėjus ginčo nagrinėjimą, draudikas priėmė sprendimą atlyginti pusę pareiškėjo turėtų nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidų.

technologijos lygį, vadovaujantis rekomenduojamais laiko normatyvais. TPVCAPDĮ 19 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad atsakingas draudikas moka per eismo įvykį nukentėjusiam trečiajam asmeniui tik įrodymais pagrįstos per eismo įvykį padarytos žalos dydžio draudimo išmoką, neviršijančią šio įstatymo 11 straipsnyje nustatytą draudimo sumą, ir turi teisę atmesti nepagrįstus reikalavimus dėl žalos, padarytos per eismo įvykį, atlyginimo.

Kartu pažymėtina tai, kad draudimo išmokos mokėjimas transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarties pagrindu yra susijęs su apdraustos transporto priemonės valdytojų civiline atsakomybe, todėl, apskaičiuodamas draudimo išmoką, draudikas turi laikytis Civilinio kodekso 6.251 straipsnyje įtvirtinto visiško nuostolių atlyginimo principo. Žalos atlyginimu turi būti siekiama gražinti ją patyrusį asmenį į iki pažeidimo buvusią padėtį.

Teisingas žalos atlyginimas reiškia tai, kad sprendžiant ginčą dėl žalos atlyginimo turi būti nustatytas tikrasis žalos dydis, nes, nustatčius mažesnę už tikruosius nuostolius žalos dydį, būtų iš dalies neapgintos nukentėjusio asmens teisės, o kai nustatomas žalos dydis viršija tikruosius nuostolius, nukentėjęs asmuo nepagrįstai praturtėja skolininko sąskaita (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. sausio 7 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-44/2015*). Viena vertus, tai reiškia, kad draudimo išmokos turi užtekti dėl eismo įvykio atsiradusių automobilio ar kito turto apgadinimų remontui (pritaikius išskaitas dėl nusidėvėjimo ir kt.). Kita vertus, draudimo išmoka negali būti didesnė nei išlaidos, reikalingos nukentėjusio asmens turtui suremontuoti.

Vertinamų ginčo aplinkybių kontekste taip pat atkreiptinas dėmesys į kasacinio teismo išaiškinimą, kad, kai ginčas yra susijęs su atlygintinos žalos (nuostolių) dydžiu ir nėra susijęs nei su atsisakymu mokėti draudimo išmoką, nei su draudimo išmokos sumažinimo atvejais, nagrinėjant ginčą taikytina bendroji įrodinėjimo naštos taisyklė – šalys turi įrodyti tas aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus bei atsikirtimus, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 19 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. e3K-3-81-1075/2018*). Vadovaujantis nurodyta kasacinio teismo praktika, taip pat Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 24 punktu, kuriame nustatyta, kad vartojimo ginčai nagrinėjami laikantis rungimosi principo, darytina išvada, kad pareiškėjas turi pateikti duomenis, kurių pagrindu būtų galima teigti, kad jo patirtus nuostolius geriau atspindi Vertinimo ataskaita, o draudikas – priešingai – turi pagrįsti, kad skaičiavimai, kuriais jis vadovavosi išmokėdamas draudimo išmoką, yra objektyvūs, jais remiantis apskaičiuota draudimo išmoka yra pakankama pareiškėjo žalai atlyginti.

Atsižvelgus į pirmiau minėtas per eismo įvykį patirtos žalos nustatymą reglamentuojančias teisės aktų nuostatas, pažymėtina, kad Vertinimo ataskaita, neginčijant joje nurodytą duomenų teisingumo, yra vienas iš, bet ne vienintelis, žalos dydį padedančių nustatyti įrodymų, todėl turėtų būti vertinama atsižvelgiant į visų turimų – taigi, tiek draudiko, tiek pareiškėjo pateiktų – įrodymų visumą. Sutiktina su draudiko atsiliepime nurodytu argumentu, kad nei TPVCAPDĮ, nei Taisyklės nenumato draudiko pareigos vadovautis išimtinai nepriklausomų turto vertintojų parengtomis vertinimo ataskaitomis. Konstatavus minėtą aplinkybę, kartu darytina išvada, kad turto vertintojo išvados buvimas savaime nesuteikia pagrindo ją laikyti turinčia aukštesnę įrodomąją vertę nei kiti nuostolių dydį pagrindžiantys dokumentai. Taigi, nepriklausomų turto vertintojų parengta Vertinimo ataskaita šiuo atveju nepaneigia kitų nuostolių dydį pagrindžiančių įrodymų, nes, kaip minėta, yra tik viena iš įrodinėjimo priemonių, kuri vertinama kartu su kitais įrodymais pagal bendrąsias įrodymų vertinimo taisykles. Atsižvelgdamas į tai, Lietuvos bankas kompleksiskai vertina visus ginčo šalių pateiktus įrodymus, susijusius su draudžiamojo įvykio metu patirtą žalą atlyginančios draudimo išmokos dydžiu.

Pareiškėjo reikalavimas išmokėti draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal Vertinimo ataskaitą, iš esmės grindžiamas tuo, kad Vertinimo ataskaitoje nurodyta Automobilio remonto kaina yra didesnė, nei nustatyta draudiko, o skirtingą Automobiliui padarytos žalos dydį lemia aplinkybė, kad Vertinimo ataskaita buvo parengta, realiai apžiūrėjus patį Automobilį, pareiškėjo atstovės nuomone, neapžiūrėjus Automobilio, nebuvo galima nustatyti visų reikalingų pakeisti dalių ir (ar) reikalingų atlikti remonto darbų. Pareiškėjo atstovė taip pat teigia, kad draudiko sprendimas nesivadovauti Vertinimo ataskaita yra nepagrįstas jokiais įrodymais: draudikas, nesivadovaudamas Vertinimo ataskaitoje nurodytais detalių ir darbų į kainiais, nepateikė jokių įrodymų, kad detalių ir remonto darbų kaina rinkoje iš tiesų yra tokia, kaip apskaičiavo draudikas, ar kad Vertinimo ataskaitoje buvo parinkti netinkami palyginamieji objektai. Be to, draudikas, pareiškėjo atstovės vertinimu, taip pat nepateikė jokių įrodymų, kad Automobilį

galima suremontuoti pakeičiant tik vieną jungtį, o ne visą variklio laidyną.

Kaip nurodyta pirmiau, pagal Taisyklių 15 punktą, žalos dėl turto sugadinimo dydis nustatomas pagal būtinas remonto išlaidas (be PVM), reikalingas atkurti sugadintą turta, o būtinas remonto išlaidas sudaro remonto darbų ir jiems atlikti reikalingų medžiagų vertė, apskaičiuota pagal vidutinius įkainius. Papildomai pažymėtina, kad teisės aktų pagrindu būtent draudikui yra suteikti įgaliojimai atlikti eismo įvykio metu trečiajam asmeniui padarytos žalos vertinimą ir apskaičiuoti draudimo išmoką, atitinkančią būtinąsias turto remonto išlaidas. Žala ir ją atlyginantys nuostoliai turi būti apskaičiuoti teisingai, kad nukentėjusiam asmeniui būtų atlyginta visa jo patirta žala, tačiau nukentėjęs trečiasis asmuo neturi gauti didesnės draudimo išmokos, nei reikia turtui suremontuoti, antraip nukentėjęs trečiasis asmuo nepagrįstai praturtėtų draudiko sąskaita, o šis išmokėtų per didelę draudimo išmoką. Be to, šalis turi būti sąžiningos ir vadovautis ekonomiškumo principu. Tai, be kita ko, reiškia ir tai, kad, esant galimybei turto būklę iki eismo įvykio atkurti už mažesnę kainą, pavyzdžiui, remontuoti naudotomis dalimis, jeigu to pakanka automobiliui atkurti į iki prieš eismo įvykį buvusią būklę, paprastai būtent taip ir turėtų būti elgiamasi. Tokį aiškinimą patvirtina ir minėtų Taisyklių 15 punkto nuostata, kad jeigu sugadintos dalys gali būti remontuojamos, bet neprivalo būti keičiamos, remontas turi būti atliekamas būtent pirmuoju būdu. Pažymėtina, kad teisės aktai taip pat nenustato pareigos atsakingam draudikui atlyginti nukentėjusiam trečiajam asmeniui remonto tik naujomis ar naujomis originaliomis dalimis išlaidų.

Lietuvos bankas, įvertinęs ginčo šalių pateiktus duomenis, kuriais šalis grindė savo reikalavimus ir atsikirtimus, susijusius su pareiškėjo patirtos žalos, atitinkamai ir draudimo išmokos, dydžiu, nenustatė pagrindo daryti išvadą, kad draudiko skaičiavimai neatitinka Taisyklių 15 punkto reikalavimų ir draudimo išmoka turėtų būti apskaičiuota pagal Vertinimo ataskaitoje nurodytas automobilio remonto išlaidas. Taip pat nenustatyta pagrindo teigti, kad būtent Vertinimo ataskaitoje pateikti skaičiavimai atitinka realius rinkoje vyraujančius vidutinius įkainius ir teisės aktuose bei teismų praktikoje įtvirtintą ekonomiškumo principą. Atvirkščiai, Lietuvos banko nuomone, būtent draudiko pritaikytas automobilio remonto išlaidų skaičiavimo metodas labiau atitinka teismų praktikoje įtvirtintą teisingo žalos atlyginimo principą ir Civiliniame kodekse įtvirtintą reikalavimą prievolės ir sutartis vykdyti kuo ekonomiškiau būdu. Taigi, draudiko pateikti duomenys patvirtina, kad rinkoje faktinis automobilio remontas (atsižvelgiant tiek į Automobilio detalių, tiek į remonto darbų įkainius) galimas už mažesnę kainą, nei nurodyta Vertinimo ataskaitoje. Byloje nėra duomenų, kuriais remiantis būtų galima teigti, kad draudiko pasirinktų trijų remonto bendrovių sąmatose yra trūkumų, numatyti ne visi reikalingi darbai, numatyti darbai neatitinka technologinių ar kitokių reikalavimų, taip pat nėra duomenų, patvirtinančių, kad kokios nors keičiamos detalės prieš eismo įvykį buvo visiškai naujos, todėl vadovautis išimtinai Vertinimo ataskaita, atsižvelgiant į joje nurodytas didesnes remonto darbų kainas, nėra pagrindo, antraip būtų pažeisti ekonomiškumo ir teisingo žalos atlyginimo principai.

Pareiškėjo atstovė kreipimesi teigia, kad draudikas, atsisakydamas vadovautis Vertinimo ataskaita ir išmokėdamas draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal remonto įmonių pateiktų komercinių pasiūlymų aritmetinį vidurkį, nepateikė jokių įrodymų, kad šiuos komercinius pasiūlymus pateikę asmenys turi reikiamą kvalifikaciją įvertinti Automobiliumi padarytą žalą. Vis dėlto atkreiptinas dėmesys, kad komerciniai pasiūlymai, kuriais vadovaudamasis draudikas apskaičiavo ir išmokėjo draudimo išmoką pareiškėjui, buvo parengti teisėtai ir ilgą laiką rinkoje veikiančių transporto priemonių remonto įmonių, turinčių reikiamos kvalifikacijos specialistų remontuoti automobilius, tarp jų ir analogiškus pareiškėjo Automobiliumi, atitinkamai ir rengti tokių Automobilių remonto darbų sąmatas, todėl aplinkybė, kad asmuo, apskaičiavęs remonto išlaidas, neturi vertintojo statuso, savaime nepatvirtina, kad toks asmuo neturi reikiamos kvalifikacijos apskaičiuoti remonto išlaidas. Priešingai, kaip buvo minėta, duomenų, kad remonto įmonių draudikui pateikti komerciniai pasiūlymai turi trūkumų, ginčo byloje nėra. Be to, nei pareiškėjas, nei jo atstovė kreipimesi ir kartu su juo pateiktuose dokumentuose nepagrindė, kokie darbai ar detalės, be Automobilio variklio laidyno, nebuvo įtraukti į remonto įmonių parengtas remonto darbų sąmatas.

Kreipimesi, be kita ko, teigiama, kad draudikas, nesivadovaudamas Vertinimo ataskaita, nepagrįstai teigia, kad Automobilį galima suremontuoti pakeičiant tik vieną jungtį, o ne visą variklio laidyną, nes jei kvalifikuotas ekspertas – nepriklausomas turto vertintojas, nustatė, kad Automobilį suremontuoti galima tik pakeičiant visą variklio laidyną, vadinasi, taip ir yra, ir tokia išvada nesivadovauti nėra jokio pagrindo. Pareiškėjo atstovė nurodo, kad remonto įmonių pateiktais pasiūlymais ir jų išvadomis, kad Automobilį į iki eismo įvykio buvusią padėtį galima

atkurti pakeičiant tik vieną jungtį, negalima remtis, nes jie parengti faktiškai neapžiūrėjus pareiškėjo Automobilio, ypač įvertinus tai, kad pirmosios Automobilio apgadinimų nuotraukos buvo darytos paties pareiškėjo, kuris nėra ekspertas ir neturi žinių, kaip tokiu atveju tinkamai turi būti daromos transporto priemonės apgadinimų nuotraukos.

Atsižvelgiant į tai, pažymėtina, kad teisės aktai nenustato pareigos atsakingam draudikui žalos transporto priemonei dydį vertinti tik realiai (faktiškai) apžiūrint transporto priemonę. Be to, sutiktina ir su draudiko atsiliepime nurodytu argumentu, kad tarp šalių nėra ginčo dėl Automobilio remonto masto, t. y. nėra ginčo, kad kažkurie Automobilio sugadinimai iš pradžių nebuvo nufotografuoti ir dėl to nebuvo įtraukti į Draudiko skaičiavimus. Nepriklausomas turto vertintojas faktiškai neatlieka remonto darbų, todėl jo išvada, kad nėra galima pakeisti tik jungtį, o būtina keisti visą Automobilio variklio laidyną, savaime neturi didesnės įrodomosios galios nei faktiškai automobilius remontuojančių ir automobilių detalėmis disponuojančių specialistų įsipareigojimas atkurti Automobilį į iki įvykio buvusią padėtį, pakeičiant tik jungtį. Sulyginęs nepriklausomo turto vertintojo pateiktas nuotraukas su prieš tai pareiškėjo pateiktomis Automobilio apgadinimų nuotraukomis, draudikas nustatė, kad jungtis nepriklausomo turto vertintojo darytose Automobilio nuotraukose visiškai išdraskyta, o laidų gijos, kurios prieš tai (t. y. pareiškėjo iškart po eismo įvykio darytose Automobilio nuotraukose) buvo sveikos, dabar yra sugadintos. Vadovaudamasis nustatytomis aplinkybėmis, Lietuvos bankas negali patvirtinti arba paneigti draudiko teiginio, kad Automobilio variklio laidai buvo paties pareiškėjo išardyti ir (ar) pažeisti, po to, kai pareiškėjas padarė Automobilio ir jo variklio nuotraukas iškart po eismo įvykio. Vis dėlto ginčo byloje esantys įrodymai ir jų palyginamasis vertinimas leidžia sutikti su draudiko pateiktu Automobilio nuotraukų vertinimu. Įvertinęs pateiktas Automobilio apgadinimų nuotraukas, Lietuvos bankas nustatė, kad pareiškėjo darytoje ir draudikui pateiktoje Automobilio variklio nuotraukoje matosi laidynas, kuris yra mechaniškai nepažeistas ir tolygus, laidus tolygiai padengusios dulkės, tačiau nuotraukoje, gautoje vėliau, matyti išardytas, išdraskytas laidynas, pažeistos jungtys. Taigi, Lietuvos bankas, įvertinęs ginčo byloje esančius duomenis (draudiko kartu su atsiliepimu pateiktas Automobilio nuotraukas, darytas tiek paties pareiškėjo, tiek nepriklausomo turto vertintojo), mano, kad jie patvirtina draudiko išvadą, kad paties pareiškėjo darytose pirmosiose Automobilio nuotraukose buvo užfiksuotas sveikas (nepažeistas) laidynas, tačiau vėliau nepriklausomo turto vertintojo darytose nuotraukose užfiksuotas laidynas yra išardytas, ši aplinkybė nurodyta kaip eismo įvykio pasekmė. Vadinasi, nepriklausomas turto vertintojas Vertinimo ataskaitoje pateiktą išvadą, kad Automobilio būklės atkūrimas į iki eismo įvykio buvusią padėtį apimtų ir viso Automobilio variklio laidyno keitimą, grindė Automobilio variklio nuotraukomis, kurios iš esmės skyrėsi šiuo aspektu nuo paties pareiškėjo darytų Automobilio variklio laidyno nuotraukų.

Nors pareiškėjo atstovė kreipimesi nurodo, kad draudiko teiginiai, jog Vertinimo ataskaitoje nurodytos darbų ir detalių kainos yra akivaizdžiai per didelės, yra nepagrįsti, vis dėlto savo poziciją pagrindžiančių įrodymų, t. y. duomenų, kad rinkoje vyraujančios Automobilio detalių ir remonto darbų kainos yra realiai didesnės, nei draudiko apskaičiuotos, atlikus rinkos tyrimą, kartu su kreipimusi nepateikė ir iš esmės remiasi tik Vertinimo ataskaitoje pateiktomis nepriklausomo turto vertintojo išvadomis. Įvertinus nepriklausomo turto vertintojo Vertinimo ataskaitoje nurodytus Automobilio remonto darbų įkainius, matyti, kad jie yra kur kas didesni nei draudiko gautuose remonto įmonių komerciniuose pasiūlymuose nurodytos pareiškėjui priklausančios transporto priemonės remonto kainos: nepriklausomas turto vertintojas Vertinimo ataskaitoje nurodė 29,33 Eur ir 29,21 Eur įkainį už darbo valandą, o remonto įmonių pateiktuose komerciniuose pasiūlymuose yra nurodomi 24-27 Eur įkainiai už darbo valandą, remontuojant transporto priemonę. Sutiktina su draudiko nurodyta aplinkybe, kad nepriklausomas turto vertintojas pats faktiškai neatlieka remonto darbų ir turto vertinimo ataskaitoje pateikia teorinius skaičiavimus. Manytina, kad realiai transporto priemonių remonto darbus atliekančių ir automobilių detalėmis disponuojančių ir (ar) jas remontuoti bei pakeisti galinčių specialistų įsipareigojimai už tam tikrą sumą atkurti Automobilį į iki įvykio buvusią padėtį, įvertinus ir tai, kad draudiko gautuose komerciniuose pasiūlymuose nurodytos sumos iš esmės nesiskyrė, priešingai, nei Vertinimo ataskaitoje nurodytas žalos dydis, laikytini pakankamu ir pagrįstu įrodymu, kad Automobilio remonto sąnaudos objektyviai yra atspindėtos būtent pirmiau minėtuose autoservisų komerciniuose pasiūlymuose. Tai reiškia, kad pagal ginčo byloje esančius duomenis – tris iš esmės nesiskiriančius autoservisų parengtus komercinius pasiūlymus, pareiškėjo Automobilio remonto išlaidos nesiektų nurodytų Vertinimo ataskaitoje. Įvertintina ir ta aplinkybė, kad, kaip nurodo draudikas atsiliepime, Vertinimo ataskaitoje du iš trijų parinktų palyginamųjų objektų yra naujesnės komplektacijos (t. y. naujesnės modifikacijos

„Facelift“ bei „F-Sport“ variantai) nei pareiškėjo Automobilis, taigi, yra brangesni, todėl minėtos aplinkybės nustatymas kelia pagrįstų abejonių dėl objektyvaus ir teisingo pareiškėjo Automobilio rinkos vertės nustatymo Vertinimo ataskaitoje.

Nors kreipimesi teigiama, kad, nustatant Automobiliui į iki eismo įvykio buvusią padėtį reikalingos atkurti sumos dydį, turi būti vadovujamasi Vertinimo ataskaita, nes ji, pareiškėjo atstovės vertinimu, turi didesnę įrodomąją galią, vis dėlto, kaip jau buvo konstatuota pirmiau, nepriklausomo turto vertintojo parengta vertinimo ataskaita, neginčijant joje nurodytų duomenų teisingumo, yra vienas iš, bet ne vienintelis, žalos dydį padedančių nustatyti įrodymų, todėl turėtų būti vertinama atsižvelgiant į visų turimų – taigi, tiek draudiko, tiek pareiškėjo pateiktų – įrodymų visumą, nes nei TPVCAPDĮ, nei Taisyklės nenumato draudiko pareigos vadovautis išimtinai nepriklausomų turto vertintojų parengtomis vertinimo ataskaitomis.

Atsižvelgiant į tai ir įvertinus visas pirmiau analizuotas aplinkybes, Lietuvos bankui kyla pagrįstų abejonių dėl Vertinimo ataskaitoje taikyto skaičiavimo būdo atitikties teismų praktikoje įtvirtintam teisingo žalos atlyginimo principui ir Civiliniame kodekse įtvirtintam reikalavimui prievolės ir sutartis vykdyti kuo ekonomiškiau būdu. Taigi, remiantis Lietuvos bankui pateiktais įrodymais, negalima teigti, jog rengiant Vertinimo ataskaitą (apskaičiuojant pareiškėjo Automobilio remonto išlaidas) buvo vadovujamasi Civilinio kodekso 6.38 straipsnyje įtvirtintu sutarčių vykdymo ekonomiškumo principu ir Automobilio remonto išlaidų dydis buvo apskaičiuotas, atsižvelgiant į ekonomiškiausią, o ne į brangiausią transporto priemonės remonto variantą. Atitinkamai nėra pagrindo teigti, jog Vertinimo ataskaitoje nurodyta Automobilio atkuriamoji vertė labiau atitinka remonto kainą, apskaičiuotą pagal vidutinius darbų, dalių ir (ar) detalių įkainius, o draudiko apskaičiuotos draudimo išmokos nepakanka per eismo įvykį atsiradusiems Automobilio sugadinimams suremontuoti.

Papildomai pažymėtina, kad nors pareiškėjo atstovė kreipimesi teigia, kad draudimo išmokos išmokėjimas, išskaičiavus PVM sumą, yra nepagrįstas ir prieštarauja kasacinio teismo praktikai, vis dėlto, kaip buvo nurodyta pirmiau, remiantis Taisyklių nuostatomis, žalos dėl turto sugadinimo dydis, kai eismo įvykio metu apgadintas turtas (transporto priemonė) faktiškai nėra remontuojamas (kaip kad yra nagrinėjamu atveju), nustatomas pagal būtinas remonto išlaidas (be PVM), reikalingas atkurti sugadintą turtą (15 punktas). Tai reiškia, kad nėra jokio teisinio pagrindo išmokėti draudimo išmoką, įskaičiuojant PVM, pareiškėjui pasirinkus ne remontuoti Automobilį, o alternatyvą gauti draudimo išmoką, atlyginančią dėl 2021 m. balandžio 14 d. eismo įvykio Automobiliui padarytą žalą. Papildomai pažymėtina, kad, kaip nurodoma atsiliepime, draudikas neatsisako išmokėti draudimo išmokos su PVM, jeigu pareiškėjo Automobilis būtų faktiškai remontuojamas ir su draudiku būtų suderinta remonto darbų sąmata.

Lietuvos banko vertinimu, draudikas, nuostolių ir mokėtinos draudimo išmokos dydį apskaičiuodamas pagal trijų autoservisų pateiktus pasiūlymus, vadovavosi TPVCAPDĮ ir Taisyklių reikalavimais ir pagrįstai nesivadovavo išimtinai pareiškėjo pateikta Vertinimo ataskaita. Bylos duomenų pagrindu darytina išvada, kad draudiko išmokėtos draudimo išmokos objektyviai užtenka Automobiliui atkurti į iki prieš eismo įvykį buvusią būklę, todėl pareiškėjo reikalavimas išmokėti pagal Vertinimo ataskaitą apskaičiuotą draudimo išmoką yra atmestinas kaip nepagrįstas.

Dėl nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidų atlyginimo

Pareiškėjas Lietuvos banko taip pat prašė rekomenduoti draudikui atlyginti nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidas.

Vadovaujantis Civilinio kodekso 6.38 straipsnyje įtvirtintais prievolių vykdymo principais, prievolės turi būti vykdomos sąžiningai, tinkamai ir nustatytais terminais pagal įstatymų ar sutarties nurodymus, o kai tokių nurodymų nėra, – vadovaujantis protingumo kriterijais. Jeigu vienai iš šalių prievolės vykdymas kartu yra ir profesinė veikla, ši šalis turi vykdyti prievolę taip pat pagal tai profesinei veiklai taikomus reikalavimus. Kiekviena šalis turi atlikti savo pareigas kuo ekonomiškiau ir vykdydama prievolę bendradarbiauti su kita šalimi (šalių pareiga kooperuotis).

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę pasamdyti turto vertintoją, kad jis nustatytų turtui padarytos žalos dydį, jeigu draudiko įgaliotas asmuo neatvyko apžiūrėti sugadinto turto per šio straipsnio 2 dalyje nustatytą terminą. Tokiu atveju atsakingas draudikas privalo atlyginti protingumo kriterijus atitinkančias nukentėjusio trečiojo asmens turėtas turto vertintojo samdymo išlaidas. TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje taip pat nurodyta, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo. Draudikas teigia tinkamai

įvykdęs pareigą apžiūrėti turta, todėl, pagal specialiajame įstatyme įtvirtintą reglamentavimą, neturi prievolės atlyginti nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidų.

Lietuvos bankas sutinka, kad įprastai, jeigu asmuo nusprendžia pasinaudoti TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta teise savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo, draudikas neturi pareigos atlyginti dėl to patirtų išlaidų. Vis dėlto, vadovaujantis minėtais prievolių vykdymo principais, Lietuvos banko nuomone, TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalies nuostatos nereiškia, kad draudiko pareiga atlyginti nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidas gali kilti besąlygiškai tik vieninteliu atveju – per nustatytą terminą neapžiūrėjus sugadinto turto. Toks TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalies nuostatų aiškinimas tam tikrais atvejais sudarytų sąlygas iškreipti transporto priemonių civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sistemos funkcionavimo pagrindus ir principus: galėtų susidaryti situacija, kai TPVCAPDĮ nustatyta nukentėjusio trečiojo asmens teisė savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo virstų esmine teisingo nuostolio nustatymo sąlyga ir iš esmės eliminuotų draudiko atsakomybę dėl tinkamo savo prievolių vykdymo. Todėl Lietuvos bankas mano, kad nepriklausomo vertintojo samdymo išlaidos nukentėjusiam trečiajam asmeniui turi būti atlygintos tuomet, jei jas nukentėjęs asmuo patiria įrodinėdamas žalos dydį, o draudikas, vadovaudamasis pateiktomis ekspertų išvadomis, perskaičiuoja draudimo išmoką, taigi, pripažįsta, kad iš pradžių ją buvo apskaičiavęs neteisingai.

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad turtui padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas. Tai reiškia, kad įstatyme būtent draudikui numatyta prievolė nustatyti teisingą padarytos žalos dydį. Kaip jau minėta, apskaičiuodamas draudimo išmoką, draudikas turi laikytis Civilinio kodekso 6.251 straipsnyje įtvirtinto visiško nuostolių atlyginimo principo ir užtikrinti, kad nukentėjusiam asmeniui žala būtų atlyginta teisingai. Todėl draudikas, profesionalus finansų rinkos dalyvis, savo prievolės turi vykdyti pagal profesinei veiklai taikomus reikalavimus ir administruodamas žalą nustatyti teisingą nuostolio dydį. Lietuvos banko nuomone, tai, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo, neturi jokios įtakos minėtai draudiko pareigai, t. y. neatleidžia draudiko nuo pareigos administruojant žalą nustatyti teisingą nuostolio dydį.

Iš ginčo šalių pateiktų duomenų matyti, kad, 2021 m. balandžio 20 d. pareiškėjui paprašius paskaičiuoti draudimo išmoką, draudiko darbuotojai, naudodami specialią programą (*Audatex*) ir įvertinę užfiksuotus defektus, sudarė preliminarią sąmatą, kurioje nustatė vidutinę Automobilio remonto kainą – 3 124,51 Eur, ir išsiuntė pasiūlymą pareiškėjui. Pareiškėjas nesutiko su draudiko skaičiavimu, todėl pateikė jam Vertinimo ataskaitą, įvertinęs Vertinimo ataskaitą, draudikas nusprendė atlikti rinkos tyrimą ir kreipėsi į remonto įmones dėl komercinių pasiūlymų pateikimo. Pagal gautus remonto įmonių komercinius pasiūlymus išvedęs aritmetinį vidurkį, draudikas nustatė pareiškėjo Automobiliui eismo įvykio metu padarytos žalos dydį (5 336,82 Eur). Atsiliepime draudikas pažymėjo, kad nors mano, jog pareiškėjo Automobiliui padarytos žalos dydis apskaičiuotas tinkamai ir pagal teisės aktų reikalavimus, tačiau, atsižvelgdamas į Lietuvos banko formuojamą praktiką, nagrinėjant iš esmės analogiškus ginčus, priėmė sprendimą atlyginti pareiškėjui pusę nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidų, t. y. 125 Eur, ir juos papildomai išmokėjo pareiškėjui.

Taigi, nors draudikas atsiliepime atkreipia dėmesį, kad pareiškėjas į nepriklausomą turto vertintoją kreipėsi dar iki to momento, kai draudikas pareiškėjui pateikė preliminarią Automobilio remonto sąmatą, vis dėlto neneigia, kad, pareiškėjui pateikus Vertinimo ataskaitą ir draudikui atlikus rinkos tyrimą, galutinis draudiko apskaičiuotas nuostolio dydis – 5 336,82 Eur, yra net 2212,31 Eur didesnis, palyginti su iš pradžių draudiko apskaičiuota žala. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad iš pradžių draudiko apskaičiuotos išmokos perskaičiavimas yra susijęs su teisingu nuostolio atlyginimu: pareiškėjas, nesutikdamas su pirminiu skaičiavimu, pateikė draudikui Vertinimo ataskaitą, ir tik tuomet draudikas kreipėsi į 3 servisuos ir mokėtiną draudimo išmoką apskaičiavo, vadovaudamasis pateiktų remonto sąmatų vidurkiu. Kadangi šiuo atveju nuostolio dydžio perskaičiavimas nebuvo susijęs su, pavyzdžiui, paaiškėjusiais naujais Automobilio sugadinimais ar kitomis aplinkybėmis, kurių draudikas objektyviai būtų negalėjęs įvertinti atlikdamas pirmuosius skaičiavimus, darytina išvada, kad, atsižvelgęs į Vertinimo ataskaitą ir perskaičiavęs draudimo išmoką, draudikas pripažino, kad iš pradžių nuostolis nebuvo apskaičiuotas teisingai.

Vertinamų aplinkybių kontekste būtina pažymėti, kad ginčo byloje nėra duomenų, patvirtinančių, kad pareiškėjas, nesutikdamas su iš pradžių apskaičiuotos žalos dydžiu, prieš

kreipdamasis į nepriklausomą turto vertintoją, prieš tai būtų pateikęs draudikui pretenziją dėl galimai neteisingai nustatyto nuostolių dydžio. Todėl negalima teigti, kad pareiškėjas, kilus ginčui dėl nuostolių dydžio, būtų pakankamai bendradarbiavęs su draudiku arba tiesiogiai su draudiku sprendęs ginčą dėl nuostolių dydžio, t. y. pareiškėjas netinkamai vykdė bendradarbiavimo pareigą. Kita vertus, kaip minėta pirmiau, atsižvelgiant į aplinkybę, kad draudikas, gavęs Vertinimo ataskaitą, pakartotinai apskaičiavo pareiškėjo patirtus nuostolius ir pareiškėjui pasiūlė išmokėti didesnę nei iš pradžių buvo apskaičiuota draudimo išmoka, darytina išvada, kad pirmojoje sąmatoje nurodyta suma iš esmės nebuvo pakankama, kad pareiškėjo Automobilis būtų atkurtas į iki eismo įvykio buvusią būklę, ir būtent Vertinimo ataskaita turėjo esminės įtakos, kad nuostoliai būtų perskaičiuoti. Atsižvelgiant į nustatytas aplinkybes, remiantis protingumo, teisingumo bei sąžiningumo principais ir siekiant užtikrinti šalių teisių bei teisėtų interesų pusiausvyrą, darytina išvada, kad draudikas pagrįstai pareiškėjui atlygino pusę (125 Eur) pareiškėjo patirtų turto vertintojo samdymo išlaidų, todėl nėra pagrindo tenkinti pareiškėjo reikalavimo atlyginti visas išlaidas, susijusias su nepriklausomo turto vertintojo samdymu.

Dėl atstovavimo išlaidų atlyginimo

Neteisminio vartojimo ginčų tvarką reglamentuojančio Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad priimant sprendimą dėl ginčo esmės turi būti sprendžiama dėl vartotojo patirtų išlaidų, susijusių su vartojimo ginčų neteisminio sprendimo procedūra (įskaitant būtinas ekspertizės arba laboratorinių tyrimų išlaidas, išlaidas advokato ar advokato padėjėjo pagalbai apmokėti ir vertimo išlaidas), atlyginimo proporcingai patenkintų vartotojo reikalavimų daliai. Analogiškos nuostatos yra įtvirtintos Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 62 punkte.

Atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjo reikalavimas papildomai išmokėti 2 393,18 Eur sumą žalai Automobiliui atlyginti, taip pat reikalavimas atlyginti visas išlaidas už UAB „Nepriklausomas vertinimas“ parengtą Transporto priemonės vertinimo ataskaitą Nr. (*duomenys neskelbtini*), t. y. 250 Eur, įvertinti kaip nepagrįsti, darytina išvada, kad ir reikalavimas apmokėti 100 Eur išlaidas už advokato paslaugas atmetinas kaip nepagrįstas.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo X. X. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Direktorius

Arūnas Raišutis